

ÎNVÂRSTNICIREA SUB CUPOLĂ SPIRITUALĂ

Ageing under a spiritual cupola

Dr. Grigore Bușoi

Motto:

O, ardere în viață mi-i norocul

Renasc prin ea...

Sonetul 62,

Michelangelo, *Poezii*. Tâlcuiri de C.D. Zeletin

Mergi, tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri...

Alta unde cerci viața s-o întocmești, precum un faur

Cearc-a da fierului aspru forma cugetării reci.

Mihai Eminescu, *Memento mori*

Învârstnicirea (termen propriu ce desemnează devenirea omului prin vârstele parcurse întru finalitatea vieții sale) încercăm să o abordăm din perspectivă noologică. Noologia (cuvânt creat de Lucian Blaga), ca știință a spiritului, ne propune un sistem de cunoaștere a ordinii spirituale a lumii.

Abordarea noologică dorește să ofere o cunoaștere a lumii, a societății, implicat a învârstnicirii ca *dar* și nu ca *dat*.

Ca fenomen antropologic, învârstnicirea este o trăire psihosomatică personală a cursului vieții în-sului (termen eminescian pentru *ins*), în relație cu dezvoltarea sa spirituală și cu îmbrățișarea socio-ecologică la care e supus.

Aplecându-se asupra conceptului de **învârstnicire**, pe care noi l-am avansat și dezvoltat din perspectivă biologică, medicală și culturală, profesorul universitar Petru Pânzaru observa că:

- „studiul se remarcă prin originalitate, conștând nu numai în descoperirea temei, ci și în caracterul vital („strategic“) al subiectului“;
- „se realizează o analiză sintetică a realului ontologic, perceput și realizat teoretic, cu deschideri către sociologia de tip gustian“;
- relația dintre vârste și descifrarea înclinărilor instinctuale este relevantă și instructivă.

REPERE EXISTENȚIALE

Învârstnicirea evidențiază clar curba existențială, a vieții omului de la alfa la omega, cu tendința de apropiere orizontală a buclei la extremitățile ei, adică omegalizarea sa (Ω).

La nivelul alfa se regăsește moștenirea genetică constatată devreme la copil și ceea ce se înțelege prin inconștientul familial, iar la terminația omega observăm uneori vârșnicul neputincios ce pare a deveni un copil, care trebuie ajutat, ca alimentație și control sfincterian.

Luând ca termen de referință grupa de vârstă de 15 ani, noi propunem următoarele etape de viață ale omului: *copilăria* (0-15 ani), *tinerețea* (16-30 de ani), *maturitatea* (31-45 de ani), *robustețea* (46-60 de ani), *căruntețea* (61-75 de ani), *senectutea* – bătrânețea (76-90 ani), *longevitatea* – după 91 de ani.

İată câteva caracteristici ale perioadelor de viață repertorizate:

Copilăria. Într-o creștere graduală se pot evidenția: inocența, perioada de „burete“, de încărcare și impregnare a impresiilor cu modele comportamentale („cei 7 ani de acasă“), instalarea pubertății (mai precoce la fete), cu prezența trăirilor față de sexul opus, accesarea facilă a negativului social (fumatul, folosirea de expresii vulgare etc.).

*Este de remarcat faptul că, pentru Dimitrie Gusti, propășirea omului se face prin comunitatea națională, care, la rândul ei, se întemeiază pe personalități (individualități cu conștiință de sine și voință socială).

Se cuvine să facem observația că sistemul de sociologie noologică dezvoltat de Ilie Bădescu adaugă obligatoriu la cunoașterea și propășirea omului substraturile adânci ale societății omenești de natură transcendențială, religia devenind astfel învățătură și trăire. Ilie Bădescu gândește o structură articulată a fundamentelor spirituale ale societății prin tripleta: latențe sufletești (caracter, vocația profesiunii, forța de creație), cadre noologice (devenirea ca cetățean responsabil și demn, precum și ca familist convins) și învățături spirituale (cunoașterea prin trăire, cunoașterea hermeneutică).

Axul căutărilor în această sociologie comprehensivă este dat de raportul antropologic ecuatorial dintre bine și rău.

Tineretea. Înglobează în ea adolescența, o perioadă dizarmonică, cu alunecări spre indisciplină, excese și imprudențe.

Tineretea propriu-zisă înseamnă: obiectivarea asupra propriei persoane, inserție socială instrumentată (familie, profesie, locuință), apetit pentru performanțe multisectoriale.

Maturitatea. Elementele specifice ni se par a fi: echilibrarea și adaptarea, exprimare socială responsabilă, evidențierea personalității.

Robustețea. Exprimă o greutate socială a omului în familie și societate, denotă chibzuință în acțiuni, evidențiază acumulări spirituale și materiale.

Căruntețea. Constatăm apariția întrebărilor existențiale, restructurarea și remotivarea acțiunilor, conservare și conservatorism.

Senectutea (bătrânețea). În această perioadă se observă semnele declinului fizic, senzorial și mental, scăderea memoriei și creșterea sensibilității emoționale, tendința spre îngustare și îngrămădire a spațiului vital și habitual, etalarea înțelepciunii.

Longevitatea. În această etapă, aleșii sortii, în funcție de starea mentală, își cunosc în general limitele și neajunsurile care-i împovărează.

Este prezentă fragilitatea sistemică și chemarea „zăpezii“ (extensia albului – păr, cataracta etc.), cu instalarea frigului („pătrunderea“ frigului în oase).

Pentru ultimele etape de viață mulți autori vorbesc sumativ, definind un tablou clinic complex prin conceptul de bătrânețe.

Sunt cunoscute moduri individuale de instalare a bătrâneții care realizează tiparele: îmbătrânirea precoce sau prematură, accelerată, și îmbătrânirea patologică, de obicei asincronă.

Îmbătrânirea, sub o umbrelă a 8 „D“, o înțelegem ca: **depotențare** ontologică, **diminuare** sistemică, **dezavantaj** în lupta cu viața și posibil ca **deteriorare**, **dependență** și **discriminare**, în plan relațional.

Am putea asocia, așa cum recunoaște dr. Constantin Bogdan, și **depresia**, ca o echivalență a tonusului vital scăzut și a timiei triste.

Caracterizările perioadelor de vârstă se află evident sub semnul relativității.

În continuare tentăm o pătrundere în lumea simbolurilor specifice etapelor de viață, apelând în acest sens la o paletă coloristică.

Astfel avem următoarele asocieri:

Copilărie = verde crud

- semnifică speranța pe care familia și societatea și-o pun în copii;
- apare dezvoltarea naturală de început a omului, trăită ca o adevărată primăvară.

Tinerete = galben auriu

- avem culoarea soarelui, când lumina exultă și luminează viața;
- soarele poate fi acoperit de nori grei, negri, care reprezintă grijile și necazurile.

Maturitate = roșu

- culoarea caldă a sângelui, vehicul al vieții dătător de putere;
- înrudită cu focul, arderea simbolizează excelența profesională și iubirea împlinită.

Robustețea = violet

- culoare formată din combinarea roșului cu albastrul;
- simbolizează spiritualitatea dobândită, asociată posibil cu spectrul jertfei.

Căruntețea = albastru safir

- mod de viață liniștit și cumpătat;
- spiritualitate rece, putând să ajungă la altitudini redutabile, ce predispon la o meditație profundă.

Senectutea = gri

- implică regretul și pocăința pentru cele trecute;
- semnifică toamna târzie și încheșată: „toamnă gri, toamnă gri, nu credeam c-o să mai vii.“

Longevitatea = alb perlat

- scopul final al omului este purificarea, după ce el a trecut prin toate culorile spectrului luminii;
- poate afișa un zâmbet fugitiv, ce amintește de albul dinților pierduți.

Mulți autori prestigioși au adâncit diferite aspecte caleidoscopice ale etapelor vieții. Ne oprim numai la filosoful Sören Kierkegaard (1813-1855) El se ocupă de „stadiile“ învârstnicirii pe drumul vieții. În opinia lui, acestea sunt:

- *stadiul estetic* (al plăcerii fugitive);
- *stadiul ironic* (este stadiul intermediar între cel estetic și cel etic (ironia cheamă fixarea ca existență);
- *stadiul etic* se înscrie în timp, făcându-se alegeri ce prind contur în sfera socială;
- *stadiul religios* se ivește din conștiința păcătoșeniei, reprezentând o suspendare teleologică a eticului prin credință. Acest stadiu presupune un raport personal cu divinul.

INTERFERENȚE COGNITIVE

– În vârstnicirea este o cale a cunoașterii, cu vorbire, simțire și judecată, la care se adaugă amendamentul că întreaga cunoaștere a omului în cursul vieții sale este relativă și incompletă.

– Sub aspect triadic, susținut de inițiala „P”, învârstnicirea exprimă: **o presiune** ontologică, un **program** de viață și **o posesie** selectivă a trăirii.

– Învârstnicirea poate fi definită ca fiind știința și arta conjugării verbului **a fi** în lume, iar omul, ca subiect creator, devine un plastician al timpului.

– Subiectul uman cu trăire spirituală curge în sus, deși viața în accepțiunea ei general istorică – *incrementa et decrementa* – curge la vale.

– Într-o prezentare livrescă, învârstnicirea e o progresie omenească a setei de viață, o ardere continuă cu apariția bunelor și relelor ei, care sfârșește în tăcere. Iar tăcerea are o semnificație profundă a jocului cu focul, ea este odihna cenușii.

– Urcăm pe munte pentru a învăța suișul și pentru a avea o perspectivă superioară orizontală, urcăm pe scara vieții pentru a câștiga experiența asigurătoare a creșterii și spre a ne bucura de tăria altitudinii spirituale.

– Într-o versiune bacoviană, învârstnicirea ar putea însemna: „A înainta/ A năzui.../ Venirea țipă/ În adânc/ Noi amușim.”

– Urmându-l pe Hölderlin ne întrebăm și noi la ce bun omul bine învârstnicit în vreme de secetă? Pentru a ieși din impasul existențial în care ne aflăm câștigând înțelepciunea de a crede în omul hârșit în lupte, care propune soluții și, implicit, pentru a-i facilita acțiunea.

– În perspectivă culturală și umanistă, învârstnicirea are toate motivele să se prezinte sub tutela simbolismului GENIUS-ului (generozității, eroismului, nobleței, inteligenței, umorului și sacralityții). Să ne amintim că în antichitatea romană **genius** era un spirit călăuzitor încorporat între naștere și extincție.

– Gândindu-ne la învârstnicire, să parafrazăm pe T. S. Eliot din poezia „The Rock”:

Unde e viața pe care o risipim trăind?

Unde este cunoașterea pe care o diluăm înformându-ne?

Unde e înțelepciunea pe care o căutăm mereu, deși nu am pierdut-o?

– Viața emblematică a personalităților românești va deveni o mină de aur pentru viitorime, atunci când câtimea eforturilor spirituale va fi înțeleasă și urmată.

– Definită ca un proces continuu pe care trebuie să-l gestionăm optimal, învârstnicirea ne cere să găsim cele mai bune mutări. Pentru aceasta este nevoie să avem în minte formula autorității, exprimată de Grigore Vieru: „Eminescu să ne judece!”, la care noi adăugăm și: „Să ne lumineze!”

– Într-o gândire întemeietoare și întremătoare, învârstnicirea este derularea vieții între alfa și omega, parcursă pe calea virtuților, sub soarele adevărului.

– Medicina antiîmbătrânire și științele longevității sunt susținute cu argumente peremptorii de cercetătorii medici români Dan Riga și Sorin Riga. E posibil, sperăm noi, ca în viitor celulele creierului uman aparținând învârstniciților longevivi performanți și în plan spiritual, posesoare ale unor acumulări biologice specifice, să deschidă calea utilizării lor ca IPSC (*Induced Pluripotent Stem Cells*) sau în alte modalități terapeutice, în tratarea deficitelor cognitive și, de ce nu, și ca transplant al inteligenței umane.

– Învârstnicirea ca partidă formativă națională înșiruitoare se înscrie sub cinci auspicii: binele general, cultura, munca, politețea și onoarea.